

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Кириллов О.О.

студент,

Науковий керівник: Швець В.Г.

доктор економічних наук, професор,

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ПРОЦЕСІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

В сучасних умовах господарювання розмір прибутку підприємства залежить від рівня забезпеченості зовнішніми фінансовими ресурсами, в тому числі зобов'язаннями. При цьому виникає питання своєчасного проведення розрахунків між суб'єктами підприємницької діяльності. Порушення строків погашення кредиторської заборгованості підприємства призводить до її накопичення та подальшого знецінення майбутніх грошових потоків кредиторів. Саме тому, на сьогодні, актуальним залишається питання раціонального використання позикових коштів з боку підприємства.

Завдання поліпшення використання позикових коштів висувують на перший план необхідність ефективного використання зобов'язань у процесі функціонування підприємства.

Зобов'язання є істотним фактором у формуванні пасиву підприємства, оскільки саме цей об'єкт обліку ідентифікує фінансову стійкість та платоспроможність, можливості на ринку товарів і послуг. Відсутність фінансового аналізу ефективності використання зобов'язань може призвести до непередбачуваних збитків, а також збільшує ймовірність настання банкрутства. Тому розв'язання цих проблем потребує комплексного підходу, сучасної інтеграції аналітичної системи дослідження [1, с. 325].

Фінансовий аналіз зобов'язань і забезпечень підприємства формує основні питання дослідження економічних аспектів господарської діяльності, оцінка впливу факторів, що їх обумовили, розробка раціональних заходів з мобілізації наявних резервів підприємства; підвищення ефективності функціонування підприємства, його підрозділів [2, с. 421].

Функціонування підприємств будь-яких форм власності має на меті постійне використання наявних фінансових джерел, тому виникає питання ефективності їх витрачання.

Вирішення поставленого питання здійснюється за допомогою наступних заходів:

1. Оцінка ефективності використання зобов'язань підприємства у звітному періоді.

2. Порівняльний аналіз показників ефективності звітного періоду з попередніми аналогічними показниками підприємства або середніми по галузі (чи виду діяльності).

3. Виявлення проблемних питань, резервів зростання ефективності використання зобов'язань підприємства.

4. Розробка системи заходів впливу з метою підвищення ефективності використання зобов'язань.

5. Побудова прогнозних показників використання зобов'язань.

Неефективність використання позикового капіталу призводить до зниження рівня платоспроможності, фінансової стійкості підприємства, що в подальшому може вплинути на його рентабельність. Це обумовлює необхідність і практичну значимість систематичного аналізу зобов'язань підприємства.

Отже, можемо стверджувати, що роль зобов'язань у процесі визначення фінансового стану українських підприємств пов'язана з необхідністю раціонального використання та вчасного погашення заборгованості за ними.

Місце зобов'язань як зовнішнього джерела фінансування пов'язана, безпосередньо, з процесом визначення і оцінки фінансового стану підприємств будь-яких форм господарювання. Реалізація поставленого завдання здійснюється з використанням методології аналізу фінансових коефіцієнтів.

Аналіз фінансових коефіцієнтів (R – аналіз) як різновид аналізу фінансових звітів, полягає у розрахунку співвідношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язку показників [3, с. 541].

Розглянемо на конкретному прикладі процес фінансового аналізу впливу зобов'язань на ключові показники розвитку підприємства. Інформаційною базою фінансового аналізу виступають дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності ПАТ «КиївХліб» за період 2014–2018 рр.

Індикаторами впливу зобов'язань на фінансову діяльність ПАТ «КиївХліб» є наступні групи показників: коефіцієнти ліквідності; коефіцієнти платоспроможності (фінансової стійкості); коефіцієнти оцінки ділової активності; коефіцієнти рентабельності.

Розраховані економічні показники діяльності ПАТ «КиївХліб» за кожним зазначеним напрямком аналітичного дослідження представлені у таблиці 1.

Отже, проаналізувавши ключові елементи функціонування ПАТ «КиївХліб» можна стверджувати, що економічна ситуація за період 2014–2018 рр. характеризується низьким рівнем ліквідності та подальшою спадною тенденцією коефіцієнтів ліквідності. Мала частка дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів призводить до низьких платіжних можливостей щодо погашення поточних зобов'язань. Незначна частка грошових коштів не дає можливості підприємству негайно розрахуватись за цими зобов'язаннями.

Починаючи з 2017 року включно підприємство характеризується як таке, що має підвищений рівень ризику неплатоспроможності у разі спаду ділової активності у країні. Наявна ситуація супроводжується зростанням рівня залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, тому неможливо усі зобов'язання підприємства покрити за рахунок власних активів. Беручи до уваги всі показники, фінансову ситуацію до 2016 року включно слід вважати стійкою, а після 2017 року – фінансово нестабільною.

Зростання показників оборотності дебіторської заборгованості та кредиторської заборгованості свідчать про швидке перетворення зобов'язань в грошові кошти протягом року.

Таблиця 1

Фінансові коефіцієнти ПАТ «КиївХліб» за 2014–2018 рр.

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Аналіз ліквідності					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0501	0,0238	0,0161	0,0420	0,0160
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5179	0,5181	0,6294	0,6285	0,4804
Загальний коефіцієнт ліквідності	0,9157	0,8597	1,0571	0,9359	1,0701
Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебиторської заборгованості (коефіцієнт поточної заборгованості)	1,1593	1,2531	1,0930	1,2957	2,2347
Аналіз платоспроможності					
Коефіцієнт фінансового важелю (фінансового левериджу)	2,2720	1,7878	1,1444	1,4920	4,2750
Коефіцієнт покриття (фінансової стійкості)	0,4401	0,5593	0,8739	0,6702	0,2339
Коефіцієнт Бівера	0,5230	0,6616	0,8998	0,6297	0,3063
Аналіз ділової активності					
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	29,9935	26,3906	25,3691	28,7589	32,3016
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	76,4906	68,4233	60,3259	62,8549	89,3683
Аналіз рентабельності					
Рентабельність власного капіталу	0,1380	0,1729	0,2226	-0,1128	-0,1830
Рентабельність активів	0,0422	0,0573	0,0911	-0,0489	-0,0489
Рентабельність акціонерного капіталу	0,4972	0,6626	0,9740	-0,4999	-0,6936

Джерело: складено автором на основі [4, с. 641; 5, с. 85; 6, с. 127]

Показники рентабельності є низьким (за два останні роки вони є збитковими), тому у цього підприємства відсутні можливості отримувати прибуток виходячи з активів, які є в його розпорядженні. Але потрібно також відмітити, що високорентабельним є підприємство для акціонерів, які отримують дохід у вигляді дивідендів.

Фінансова ситуація підприємства є майже стабільною з низьким рівнем ризику банкрутства, але зменшення рентабельності призведе до зростання ймовірності банкрутства. Аналіз показників дає змогу зробити висновок про недоцільність кредитів для ПАТ «КиївХліб».

Окрім аналізу фінансових коефіцієнтів, при проведенні оцінки впливу зобов'язань на головні аспекти розвитку підприємств України застосовуються такі методи аналізу, як: горизонтальний аналіз (дослідження динаміки зобов'язань протягом певного періоду часу); вертикальний аналіз (кількісне визначення зобов'язань у структурі балансу підприємства) та трендовий аналіз (побудова прогнозних значень розміру зобов'язань підприємства з використанням трендових моделей).

Ефективне функціонування будь – якого українського підприємства неможливо без постійного використання зовнішніх джерел фінансування, при цьому найбільш популярним засобом залучення таких коштів є зобов'язання у формі довгострокового та короткострокового кредиту. На сьогодні в Україні спостерігається ситуація недостатньої величини власного капіталу з метою фінансування діяльності підприємницьких структур, низьке значення окремих індикаторів фінансового стану суб'єктів господарювання.

Отримані результати ретроспективного дослідження діяльності ПАТ «КиївХліб» дозволяють сформулювати пріоритетні напрямки залучення та ефективного використання позикових коштів, а також визначити типові моделі прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень в процесі функціонування підприємства.

Саме тому, процес вдосконалення методології фінансового аналізу підприємства повинен забезпечувати можливість оперативної обробки облікової інформації за відповідний проміжок часу, підвищенню точності та достовірності цієї інформації, а також зростанню якості аналітичних показників фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Ковтун Н.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Н.В. Ковтун. – К.: Видавничо – поліграфічний центр «Київський університет», 2014. – 527 с.
2. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: навчальний посібник / Г.І. Купалова. – К.: Знання, 2008. – 639 с.
3. Тринька Л.Я. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Л.Я. Тринька, О.В. Липчанська. – К.: Алерта, 2014. – 768 с.
4. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Ю.М. Тютюнник. – К: Знання, 2012. – 815 с.
5. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / О.О. Шеремет. – К.: Кондор, 2005 – 196 с.
6. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К: ЦНЛ, 2006. – 528 с.